

Катола Тарас
Західноукраїнський національний університет
(науковий керівник: д.с-г.н., професор,
професор кафедри економіки та економічної теорії ЗУНУ
Гайда Ю. І.)

АНАЛІЗ СТРАТЕГІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДПРИЄМСТВА ПрАТ «ТерА» ЗА МЕТОДОМ SPACE

У теперішній час вплив зовнішніх та внутрішніх факторів відіграє значну роль у формуванні стратегічної поведінки будь-якого підприємства на ринку. У свою чергу така залежність може викликати як позитивні, так і негативні ефекти, які безпосередньовизначатимуть конкурентоспроможність та економічну здатність до функціонування в цілому.

Одним з найпоширеніших алгоритмів діагностики становища фірми в ринковому «просторі» є методика SPACE (англ. Strategic Position and Action Evaluation – укр. стратегічна оцінка позиціювання і дій), яка являє собою комплексний підхід, призначений для аналізу позиції на ринку і вибору оптимальної стратегії для середніх і малих підприємств. Враховуючи те, що в Україні значна частка невеликих підприємств, даний метод є досить привабливим для практичного застосування. SPACE аналіз можна застосовувати для первинної оцінки позиції фірми на ринку і встановлення якісних параметрів стратегії, які потребують подальшого уточнення та застосування інших методів аналізу і прогнозування. В основі SPACE-аналізу лежить аналіз стану підприємства та умов функціонування за чотирма координатами: конкурентна перевага підприємства, фінансовий потенціал, привабливість галузі і, нарешті, стабільність економічного середовища .

Приватне акціонерне товариство «ТерА» спеціалізується на виготовленні сухарів і сухого печива, борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання.

Основними критеріями, що використовуються в SPACE-аналізі, є фінансова сила підприємства (FS), конкурентоспроможність підприємства і його становище на ринку (CA), привабливість галузі (IS) та стабільність галузі (ES).

Вихідні дані для розрахунку показників за критерієм «Фінансова сила підприємства» ПрАТ «ТерА», тис. грн.

Показники	Роки		Відхилення	
	2019	2020	Абсолютне (+/-)	Відносне %
Чистий прибуток	1052	1200	148	14,3
Чистий дохід	1933	2598	665	27,1
Повні витрати	1731	1844	133	6,6
Середньорічна вартість власного капіталу	4629	5746	1117	24,1

Використовуючи дані табл. 1, проведемо розрахунок рентабельності діяльності підприємства:

$$P=1052/3161*100=33,3\% \text{ (2019 рік)}$$

$$P=1200/4026*100=29,8\% \text{ (2020 рік)}$$

Рентабельність діяльності ПрАТ «ТерА» зменшилась на 3,5% за 2019-2020 роки.

Рентабельність власного капіталу:

$$P=1052/4629*100=22,7\% \text{ (2019 рік)}$$

$$P=1200/5746*100=20,9\% \text{ (2020 рік)}$$

Рентабельність власного капіталу за цей період також знизилась на 1,8%.

Деяке погіршення фінансового стану організації, на нашу думку, спричинене негативними наслідками пандемії Covid-19.

ПрАТ «ТерА» займає невелику частку ринку (2,3%), що обумовлено дешовузьким асортиментом продукції та недосконалою маркетинговою стратегією. При цьому продукція компанії вирізняється хорошою якістю, та отримує хороші відгуки серед покупців.

Кондитерська промисловість України – одна з найважливіших галузей харчової промисловості. Обсяг виробництва кондитерської промисловості становить 3-5% ВВП країни. На даному ринку існує значна конкуренція між великою кількістю невеликих суб'єктів господарювання та таких корпорацій-олігополістів як «Roshen», «Світоч», «АВК». Продукція ПрАТ «ТерА» користується популярністю на регіональному ринку, але не здатна конкурувати

із опонентами на національному ринку. Останні роки прослідковується позитивний розвиток галузі кондитерських виробів і варто зазначити, що для галузі із 2015р. характерна позитивна динаміка росту.

Результати експертного оцінювання за усіма критеріями SPACEnаведено у табл. 2.

Таблиця 2
**Результати експертної оцінки критеріїв
за методом SPACE для ПрАТ «ТерА»**

Критерії	Оцінка
Фінансова сила підприємства (FS)	5
Конкурентоздатність підприємства (CA)	3
Привабливість галузі (IS)	7
Стабільність галузі (ES)	7

Отримані результати відображені у прямокутній системі координат, в якій кожна половина осей X і Y відображає відповідний критерій (рис. 1). Для того, щоб визначити вектор рекомендованої стратегії, потрібно знайти координати точки P (x, y) за формулами:

$$x = IS - CA; y = FS - ES$$

$$x = 7 - 3 = 4; y = 5 - 7 = -2;$$

Основні ресурси досліджуваного підприємства та зусилля керівництва мають бути спрямовані на покращення маркетингової діяльності, що в майбутньому буде мати вплив на прибуток підприємства та зміцнить його конкурентну позицію на ринку. Тобто рекомендованою стратегією для підприємства є конкурентна стратегія. Вона передбачає наступальні дії, які спрямовані на пошук фінансових ресурсів і розвиток збутових мереж. Розвиток наявних мереж збуту та пошук нових, покращення маркетингової стратегії дозволить покращити становище організації на ринку.

Використані джерела:

1. Бурденюк Т.Г. Стратегічний аналіз конкурентоспроможності підприємств, Тернопіль, 2011 р. Тернопіль: ТНЕУ, 2011. 228 с.
2. Дмитренко Г. А. Стратегічний менеджмент: цільове управління персоналом організації: навч. посіб. Київ: МАУП, 1998. 188 с.
3. Жукевич С.М. Стратегічний аналіз діяльності підприємств споживчої кооперації, Тернопіль, 2006. 24 с.

4. Ковальчук М.І. Стратегічний аналіз у сільському господарстві: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 1997. 224 с.

5. Редченко К.І. Стратегічний аналіз: навч. посіб. Львів: Альтаір, 2003. 272с.

Козар Уляна
Західноукраїнський національний університет
(науковий керівник: д.е.н., професор,
професор кафедри економіки та економічної теорії ЗУНУ
Длугопольський О.В.)

РОЛЬ СВІТОВОЇ СПІЛЬНОТИ У ДОПОМОЗІ УКРАЇНСЬКИМ МІГРАНТАМ ЧЕРЕЗ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКУ ВІЙНУ 2022

Масштабна російська агресія проти України, яка розпочалася 24.02.2022 р., спровокувала чималу міграційну кризу в Європі. Чотири десятки країн сьогодні допомагають Україні протистояти цьому російському нападу –хтось поставками зброї, хтось антиросійськими санкціями, хтось грошима та прихистком для вимушених мігрантів, хтось висилає російських дипломатів додому. Українські біженці на даний момент проживають у десятках різних країн – від Європи та США до ОАЕ. Близько 7,5 млн українців виїхали за кордон через повномасштабне вторгнення, і лише до 2 млн з них повернулися наразі додому.

Більша частина Європи – на стороні українців, за винятком Угорщини. Франція, Німеччина та Італія до останнього намагалися зберегти свої відносини з РФ, але врешті решт змінили своє ставлення до подій. Всі види допомоги Україні підтримують Велика Британія, Нідерланди, Польща, Швеція, Австралія та США[1].

Розглянемо детально ініціативи окремих країн світу у допомозі українським мігрантам. Так, США 21 квітня 2022 р. оголосили програму допомоги для біженців, яка є виконанням зобов'язання президента Сполучених Штатів Джоозефа Байдена про прийом українців, які тікають від війни. Програма під назвою «Єднання заради України» – найбільша за останні десятиліття програма приватного спонсорства США для біженців, яка надає можливість прийняти до 100 тисяч громадян України у США та близьких членів їхніх сімей. Особливістю програми є те, що на момент подачі заявки українці повинні перебувати за межами Сполучених Штатів. Згідно з програмою, вони можуть приїхати до США і тимчасово залишатися в країні протягом двох років дії програми. Українці, які беруть участь у «Єднання заради України», повинні